

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 3550.

Tuturor pt. protopresviteri și inspectori școlari, preoți, directori locali și învățători în diecesa Aradului.

Au obvenit adese-ori casuri, că unile organe și corporațiuni de ale noastre, au negles repararea și curățirea edificiilor de școlă și a localelor de învățământ, în timpul potrivit, din care cauză nu s'a putut începe anul următoriu școlariu la terminul prescris, dăunându-se astfel învățământul și atragând asupra noastră feliurite reflesiuni din partea autorităților de stat și municipale.

A preveni aceste desordini, dispunem încă de acum cu începerea ferii școlare, curățirea și repararea edificiilor de școlă și a localelor de învățământ peste tot. — P. T. protopresbiteri și inspectori școlari vor dispune și în particulariu la fie-care parochiă, unde cunosc lipsa de lucrări mai speciali și intensive, anumind și indegetând lucrările de întreprins.

După esperiințele din anul trecut școlariu, cu durere ne videm îndemnați a accentua curățenia, o recerință ce nu s'a satisfăcut încă deplin. Multe școli au curatori, angajați de către comitetul parochial, atari indiviși, cari nu cunosc regulele de curățenie, nu postulatele sanitare ale unui local de învățământ, în scurt nu știu ce și când este curat. Ar trebui se le fie învățătorilor de ajutoriu, dar de pedecă li sunt de multe ori. Pre cine se tragem la răspundere? pre învățători! Deci unde nu sunt curatori cu recerută calificațiune, acolo protopresbiterul și directorul local școlariu vor stărui ca Comitetul parochial se inpună învățătorului curătoriu, cu sarcină și cu remunerațiune cu tot, pentru că fiind curățenia o disciplină școlară, noi pre învățătoriu il putem chiea în proces disciplinariu, precum pentru necurățenia elevilor așa și pentru murdăria localelor.

Localul de învățământ trebuie se conserve, și în

feriile mari, nevătămât postulatele menițiunei sale. Acésta o spunem ca se combatem un obicei rău, ce s'a încuibat, adevă obiceiul a folosi acel local la scopuri profane. Fiind că în ferii e gol acel local, crede ici comuna să-l folosescă de deposit, colia învățătoriu de magazin pentru bucatele ce le adună, ba avem casuri în cari câte un local de școlă a devenit cuibariu de galițe. Acésta nu se pôte suferi. Depositele și măgăzinele produc umeđelă și mucedolă, dăunază păreții și infiltrază acelu local miasme ce amenință lung sănătatea școlariilor; érá remășițele după galițe, dacă au pētruns în podele, podelele s'au inpregnat, de nu mai sunt bune, nu eșe rău din doscă séu scândură în butul frecatului și a leșiei.

Metodul învățământului reclamă ton, voiă, spirit, adevă o veselie a școlariilor. Școlarii veseli se găsesc numai în locale frumoșe, curate, cu icóna lui Cristos pre părete.

Avem cu toții esperiințe ce mare declinare este între școlă și școlă. În locale neingrigit învățătorii sunt superați, elevii bosumflați și de cêrtă. Deci recomandând curățenia, nu sarcini noue voim se inpunem acum onoratului corp didactic, ci oferim avantajie în folosul învățătorilor și în al învățământului.

Aduserăm aci numai câteva esemple, pre când sunt fôrte varii relațiunile locali, deci pt. protopresbiteri și inspectori cunoscând variațiunile la edificiile școlari din cercul submanuat, vor lua insiși măsurile și dispusețiunile particularie la fie-care parochiă, luminând și îndemnând comitetele parochiali, preoți și învățători, la curmarea abusurilor.

Avem deci și în timpul feriiilor detorință a purta grige pentru curățenia localelor de învățământ, și anume se le ventilăm regulat spre a svēnta păreții, érá în acele locale în cari s'au sēmțit mirôșe grele, să aședăm var séu cărbuni spre desinfectiune, în fine pentru restaurarea localelor umede se fie consultați zidarii. Și pentru că comunele sunt bine

provădute cu medici oficiali, comitetele parohiali pot să-i invite în casuri singuratică a da îndrumări, a censura peste tot condițiunile sanitare ale edificiilor, vrem se șicem că medicul se vină a colauda curățenia, cum pretinde oficiul dănsului. Mai deparie, a grigi ca școlă să aibă îndemână fântână cu apă bună, este o detorință și a antistiei comunali, deci dănsa încă trebuie invitată să-și împlinescă oficiul. Curtea școlii, frumos sciu s'o înapodobescă unii învățatori, și de ce nu fac toți acésta?! Învățătorii sciu cumcă mâne poimâne sunt trii sute de ani, de când Torricelli, filosof și matematic, a șis că „grôpa de gunoiu, este baia cea de aur a plugariului,“ deci se premérgă, cu essemplu, adecă economul cel bun nu ține gunoiul în ocolul său, până se pérá evaporând a pagubă, séu — precum a fost casul an — până se vină organele administrațiunei a constrin-ge la curățire și scótere, de téma morburilor molipsitóre. Ci economul înțelept duce gunoiul în grădină și pe holdă. Așteptăm de la iubiții nostri învățatori se pórte grige pentru curățenia școlilor și a grajdurilor din jurul edificiilor școlare, pentru starea corespondătoriă a umblătorilor, și segunoescă grădinile școlare, că așa se inpreună estetica cu igiena și cu economia, și inpreunarea acésta o pretinde cultura.

Societatea ni aréță cu degetul, calea ce a luat'o spre întărirea și desvoltarea sa; de essemplu, era învățătura mai nainte numai facultativă, adecă învățătura cine voia; dar acum e un obligament general la școlă cotidiană, și părintele care a negles înscrierea pruncului seu de bună voiă, ajunge să-l védă înscris din oficiu de cătră autoritatea publică, érá pentru absențiile școlari se croesc glóba și alte pedepse, ce caută să le supórte cei vinovați, și nu li se șede frumos. De la învățătură purcedem la curățenia, carea încă era numai facultativă până deunăđi, dar acum pe calea desvoltării a ajuns un obligament general, de sub care nu ne putem subtrage dacă vrem se scăpăm de multele feliuri ale miseriiilor și ale morburilor lipiciose; adecă la curățenia încă este îndireptățită pedepsirea celor vinovați, și nu li se șede frumos acelora, cari astéptă se vină glóba. Globi cu sute și sute de florini au dictat și au incassat organele administrațiunei civili an, de prin atari locuri, unde noi credeam că avem bărbați harnici în fruntea afacerilor noastre. Ni este cu greu se spunem aceste fapte în public; dar a le tăinu, ar fi păcat!

Autonomia în afacerile noastre bisericéști și școlare — e un principiu frumos, unde găsesce o aplicare genuină, va se șică, cu autonomia unde se guvernéză, acolo premerge mai ántiiu învățătura, apoi vine lucrul. Deci cerem de la organele noastre se învețe și se lumineze poporul, când il chiamă la un lucru séu la o întreprindere. Luminat, omul autonom, lucră cu bucuriă; cei neluminați fac crimpite. Aducem essemple: Dacă cerem se podescă școlă, să-șpicăm ántiiu importanța acestui lucru, că inpe-

decă miasele ce evaporéza în continuu din pământ, și cari intrând în localul școlii, strică sănătatea școlarilor; că un local podit se póte curățit mai cu îndemănare scl. Până nu-l luminăm despre acésta, dacă a și făcut podele, nu le grigeșce, se sparg și se aruncă, în cât nu fac servițiu pentru oprirea miasmelor nici pentru curăția, și pentru că astfelii sunt urite la videre, ni causéză impressiuni neplăcute și ne desgustă de la sala de învățământ. E mai greu a-i îndupleca pre poporéni se facă ferestri duple la salele de învățământ. Trebuie însă ca și în astă privință se încordăm stăruințele și nisuințele noastre, spunédu-le credinciosilor atât condițiunile igienice cât și interesul economic, adecă cumcă se economiséză și se cruță lemne multe, érá lemnele devin tot mai scumpe.

Acestea sunt în scurt vederile noastre despre curățirea și repararea edificiilor școlare și a localelor de învățământ sub timpul ferielor. Le-am adunat în acest cerculariu, care, tipărit în număr recerut de esemplarie, se trimite la fie-care pt. protopresbiter și inșpector școlariu, spre a comunica cu parochiile submanuate, cu pt. preoți, directori locali și învățatori.

Despre rezultatul dispușetiunilor acestora, așteptăm report de la fie-care protopresviter și inșpector școlariu până la 25. august an. cur. observând că pt. protopresviterii din districtul consistorial de la Orade, vor trimite repórtele lor la acel Venerabil Consistoriu.

Arad, 22 Iuniu 1895.

Ioan Meșianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Școlă noastră confessională în situațiunea actuală a bisericii.

Au jertfit mult biserica și poporul nostru pentru ridicarea învățământului în institutetele noastre pedagogice la nivoul pretins de pedagogia modernă și de trebuințele culturale ale poporului. Au lucrat cu multă grije și cu multă prevedere autoritățile noastre bisericéști, la ridicarea acestor școle. Și pre acest teren, îndrăsnim a afirma, că situațiunea grea, în carea ne găsim, ne-a aflat mult puțin pregătiți.

Institutetele noastre preparandiale dau bisericii și poporului din an în an învățatori tot mai bine cualificați. Pre de altă parte autoritățile noastre bisericéști și poporul credincios în cadrul passibilității au făcut, și continuă a face totul pentru înmulțirea școlilor elementare, pentru a ridica edificii școlare corespondétóre și pentru ameliorarea salarelor învățătoresci.

Este multă voiă la noi de a sacrifica pentru școlă. Ér acésta voiă de sacrificiu pentru școlă își ascéptă și ea cu drept cuvânt dela școlă tributul în sensul și spiritul urmărit prin biserica noastră națională și în sensul urmărit de bătrânii și înaintășii nostri prii biserică întru desvoltarea și înaintarea poporului. Și învățătorii nostri și-au făcut totdeuna

datorința între grelele împrejurări, în cari s'au găsit, și se găsește școala noastră. Ca dovadă despre acestea ne servește atât rezultatul examenelor, cât și mai cu seamă faptul, că din an în an se înmulțesc în popor oamenii cu cunoștința de carte.

Pre terenul învățământului nu se poate însă face nici odată de ajuns, pentru că de regulă împrejurările și greutatea vieții cer mai mult. Înaintând popoarele cu timpul și mai cu seamă înmulțindu-li-se trebuințele și greutatea vieții, școala trebuie să producă mai mult.

Acosta este situațiunea, în carea se găsește astăzi biserica și poporul față de școlile noastre confessionale. Prin un nefericit curent al vremii s'a îngreuiat atât viața bisericii ca atare, cât și viața poporului. Și trebuință este, ca școlile noastre să producă mai mult. Când amintim de acest „mai mult,“ — credem, că bine este, se procedem dela un fapt real, luat din propria noastră esperiință, din viața noastră bisericască școlară.

La noi se învață mult în școlile confessionale; dar oamenii sciutori de carte din popor, când ies în viață, nu sunt totdeauna destul de religioși, destul de capaci de viață. Sunt pre alocuria dintre oamenii nostri cu carte unii pré cu puțină religiune și pré cu puțină capacitate de viață. Este o împrejurare regretabilă acosta. Și deci merită, ca să ne ocupăm de dânsa, ca să-i cunoșcem cauza, și pre viitorii să-o putem delătura.

Școala confessională are un scop prin carele se deosebesce de școlile fără caracter confessional. Școala confessională urmăresce scopul de a da elevilor din toate materiile de învățământ cât mai multe cunoștințe; dar astfel ca în elev să se întărească convingerea, că cunoștințele, cari le învață în școală nu sunt propriamente scop, ci numai mijloc, seau mijloce, prin cari dânsul să ajungă un alt scop mai mare și cel mai mare al vieții: de a cunoște pre Dumnezeu și a trăi în lume după voința lui. Spre a poté ajunge acest scop se cere astăzi dela noi multă grije și multă prevedere. Pentru a-ne însuși noi, cari muncim în ale școlei, această grije și această prevedere, este, credem de ajuns, ca să primim, și să-ne aducem aminte de câte ori intrăm în școală de curentul timpului, în carele trăim. Este un curent cu totul contrariu religiunii și bisericii. Acest curent datéză în Europa cam cu începere din veacul al patruspredecelea. El a produs reformațiunea lui Luter și a lui Calvin. El a produs indiferentismul religionar și lipsa de disciplină, de carea se plâng astăzi toate popoarele Europei. El a produs socialismul, comunismul și ateismul și în genere toate direcțiunile greșite, cari împedecă astăzi faptice omenimea în desvoltare. Nouă românilor ne-a fost în trecut multă vreme interzis să învățăm carte; ér când am început să învățăm, nu ni-a fost cu puțință, ca să-nu ne adăpăm, și să-nu ne însușim multe din cultura apuseană. Noi, Românii am început, să învă-

țăm carte pre o scară mai întinsă cam la începutul veacului present, când în Europa apuseană după revoluțiunea cea mare francesă lumea era deja cuprinsă de o ură neîmpăcată în contra papismului, și prin acesta în contra bisericii, încontra religiunii. Idei greșite din acel, după noi nefericit curent se vor fi străcurat și în societatea noastră, pentru că toți ne-am făcut studiile din isvórele culturii apusene. Și cartea, așa este ea făcută dacă este bună te învață, ér dacă este scrisă în mod tendențios, om să fi, ca să nu te preocupe. Înregistrăm în punctul acesta un exemplu. Între noi, între români, și în special între pedagogii români, mai sunt încă și astăzi unii, cari se însufletesc de ideile, cuprinse în reformațiunea lui Luter. Acastă însufletire provine cu deosebire din motivul, că Luter a cerut, ca în biserică să se introducă limba națională a popórelor, ér noi românii ne iubim limba și legea mai pre sus de toate.

Fórte bine. Să nu uităm însă un lucru. Să nu uităm adecă, că introducerea limbei naționale a popórelor în biserică nu este meritul invențiunii lui Luter nici al reformațiunii, ci este instituțiune divină, pentru că, precum se scie, din inspirațiune divină au vorbit Apostolii Domnului „în streine graiuri și cu streine învățături“; ér caracterul pozitiv divin al bisericii așa a pretins, și astfel s'a întemplat, ca acest ordin divin să se inarticuleze, și să devină lege pozitivă prin canonul 34 apostolesc. Limba națională s'a introdus la popórele slave prin Ciril și Metodieu în veacul al nouélea, va să dică cu șese veacuri înainte de Luter. Și biserica ortodoxă n'a fost nici odată streină de a pune în aplicare această instituțiune divină. Între împrejurările triste în cari a trăit însă în trecut biserica română, n'a potut să pună în aplicare această dumnezească instituțiune divină. Și deci după timp și împrejurări a fost în us în trecut în biserică și limba grecască și limba slavă. Și adeverul este, că limba română s'a rentrodus în biserica noastră numai din timpul de după reformațiune.

Când gândim însă, că această rentroducere s'a întemplat din motivul, ca să adoptăm în biserica noastră română ideile streine de noi, și când mai gândim și la faptul exprimat prin un distins profesor de teologie protestant Luthard dela universitatea din Leipzig, că prin reformațiune s'a făcut greșela, că s'a introdus în biserică: „cuvântul omului în loc de cuvântul lui Ddeu; și când gândim în fine, că reformatorii, și anume și Luter și Calvin n'au fost tocma alegători în mijloce pentru ajungerea scopului propus: atunci negreșit ni-se impune mai multă obiectivitate în judecată, și anume cea obiectivitate, carea o găsim în modul de gândire al poporului nostru moscenit din bētrâni, după carele dice la noi la români fiecare mamă pruncilor săi: „cintesc toate legile (confessiunile), dar te închină numai la a ta.“

Nu voim să scrutăm aici, dacă ura carea a început a-se lăți în popórele din apusul Europei în-

contra bisericii apusene cu începere din veacul al patruspredecelea, și carea a esbucnit în reformațiunea lui Luter și Calvin, ér mai apoi în revoluțiunea cea mare francesă a fost, seau nu motivată, — pentru că acéastă întrebare aparține la domeniul istoriei. Amin-tim numai, că acéastă ură a intrat în măsură mai mare seau mai mică în literatura tuturor popórelor apusene, și ceea ce este mai rău, din ea s'a desvoltat un feliu de antipatiă generală absolut neîndreptă-țită și nedreptă în contra bisericii și organelor ei. Am-đis mai sus, că om trebuie să fie cineva, ca stu-điând isvórele culturii apusene să nu fiă încâtva se-đus, seau cel puțin să nu se preocupe de aceea ne-dreptă și nendreptățită antipatiă față de biserică și religiunea Domnului. Și deci, să dea Dumnezeu să nu fiă așa; dar tare ne temem, că din aceea anti-patiă să nu să fiă strécurat pre canalul culturii apusene și în societatea noastră și chiar și în șcôla noastră confessională prin cărți didactice astfel de idei greșite.

Noi românii ne temem totdeuna de rău, pentru că pré puțin am văđut, și am gustat din bine. Ne temem deci și în acéastă privință tocma pentru că do-rim, să vedem contrariul. Va fi îndreptățită, seau nu va fi îndreptățită, aceată temere a noastră, așa cre-đem noi, că nu este tocma bine să scrutăm, mai cu seamă, că noi nu voim să înveninăm, și să ațîțăm focul, dacă el dóră s'ar fi găsind în stadiul de scân-teiă; ei vrem, ca să-l stingem.

Repețim, că de odată cu cultura apuseană s'a potut strecura în societatea noastră și idei contrarie bisericii și religiunii; ér astfel de idei sunt astăđi în situațiunea actuală, în carea ne găsим adevérat venin pentru societatea și poporul nostru. Chiar pen-tru acésta pretindem dela șcôla noastră confessională, ca să crească astăđi și în viitoriu generațiunile, ce se urméză în măsură tot mai mare în spiritul religiunii Domnului, în spiritul sfintei noastre biserici, în dis-ciplină adevérat religiósă. Acésta este ceea ce pre-tinde astăđi poporul dela șcôlele noastre confessionale: tot mai multă grije și prevedere pentru ridicarea sêm-țului de pietate creștinéscă al poporului nostru.

Traian Doda

general-maior ces. și reg. distins cu mai multe de-corațiuni militare, fost deputat dietal și primul președinte al conunității de avere a fostului re-giment confiniar rom.-banățan Nr. 13.

Marția trecută în 4/16 Iuliu la órele 2 p. m. după un morb greu și după ce a fost împărțit cu

s. taine a răposat în Domnul generalul Traian Doda în Caransebeș.

S'a stins de nou o viață de om, care a purtat cu vrednicie talantul ce i-s'a încredințat dela Dom-nul. Fiind răposatul înzestrat cu frumoșe calități, a fost deopotrivă iubit și stimat de întreg poporul nostru, precum și de superioritățile sale militare.

Traian Doda s'a născut la 21 Iuliu 1822 în comuna Pripeliț (Almaș). Tatăl său a fost locote-nent de graniță. Ca toți fiii de grănițeri Traian Doda primi o creșcere militară. A fost asentat la 1841. La 23 Septembrie 1842 a fost făcut subloco-tenent de clasa I. în regimentul grănițeresc al 13-lea. La 1 April 1848 a avansat la rangul de locotenent, la 27 Octobree 1848 la cel de căpitan-locotenent, la 1 Martie 1849 la cel de căpitan clasa I. La 26 Nov. 1857 trece ca maior la reg. grănițeresc nrul 6 din Varașdin (Croatia). La 1 Maiu 1858 este transferat în urma decisiunei préinalte dela 9 April 1858 la statul major al corpului de încuarterare. La 1 April 1859 este transferat ca șef al acestui corp în Dal-mația. În 17 Novembre a fost distins prin esprima-rea préinaltei recunoștințe și laude pentru serviciile prestate în Dalmația. În 15 August 1860 este avan-sat la rangul de vicecolonel, în 21 Ianuarium 1864 la cel de colonel. În același timp este împărțit ca colonel supranumérar la reg. grănițeresc de linie nrul 2 și încredințat cu conducerea afacerilor de Platz-Comando din Veneția. Prin decisiunea prea înaltă de la 13 Novembre 1866 este transferat la statul ma-jor ca șef al comandai supreme din Agram. La 13 Aprile 1869 este denumit comandant de brigadă, ér la 1 Ianuarium este transferat la 12 divisiune de trupe în Cracovia. La 1 Maiu 1872 denumit general-ma-jor este pensionat la 1 Novembre a aceluiași an.

La anul 1874 grănițerii din cercul electoral al Caransebeșului i-au încredințat mandatul de deputat dietal, pe care l-a ținut până la anul 1887.

Dela 1880—1888 a fost presidentul comunită-ții de avere grănițeresci din Caransebeș în care post s'a distins prin o muncă intensivă și onestă.

Rămășițele pămênțești a-le defunctului s'au depus spre vecinică odichnă în cimiteriul gr. or. din Caransebeș Vineria trecută cu solemnitate mare. La serviciul funebral săvêrsit în bisericăa pontificat Prea Sântia Sa Domnul Episcopal Caransebeșului Ni-colae Popea asistat de un număr însemnat de preoți, fiind de față un public fôrte numéros.

Asociindu-ne și noi doliului general, depunem

o lacrimă de durere pe mormântul defunctului, — rogând pe D-zeu, ca sufletul lui să-l odichnescă cu dreptii, ér osămintelor lui să le fie țarina ușoră.
În veci amintirea lui!

D I V E R S E.

† *Caz de mörte.* Stambulov fost ministru și unul dintre cei mai mari bărbați ai Bulgariei, în 15 Iuliu sara pe o stradă principală a Sofiei a fost grav rănit de 3 indiviđi necunoscuți încă. Amicul seu Petrov și servitoriul cari îl însoțiau, încă au fost răniți. În urma rănilor cu deosebire dela mâni și cap, Stambulov răposă între grele chinuri în 18 Iuliu la 3 ore dimineța.

* *Religiunea în școlele franceze.* Consiliul ministerial din Francia, a decis, că întră studiile obligătore pentru examenul de maturitate la școlele medii studiul religiunii și a moralei să se introducă din nou.

* *Ciocnire la canalul din Kiel.* Se scrie din Rendburg, că în canalul-Împăratul Wilhelm vaporul francez „Emile“ s'a ciocnit cu o naie. Naia s'a cufundat imediat.

* „Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducelui Iosif Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 80.000. — Depuneri: fl. 800.000: Circulația anuală: fl. 10.000.000. Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la termenul de abdicere. Darea devenit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeptuesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Convocare.

În conformitate cu §. 3. din „Regulamentul pentru reuniuni și conferințe învățătorești“ și a decisiunii ultimei întruniri generale de despărțământ, conchiămăm prin această adunarea generală a reuniunii învățătorilor confes. gr. or. rom. din despărțământul B.-Comloș, diecesa Aradului, ce se va ține la 15/27 și 16/28 August a. c. în Ecica-rom. după următorii p r o g r a m :

1. Asistare la serviciul divin, împreunat cu invocarea Duchului sănt. După aceea membrii reuniunii se vor aduna în localitatea școlei, destinată pentru ședință.
2. Deschiderea adunării.
3. Constatarea numărului membrilor prezenți.
4. Să va ceti: a) raportul general al biroului despre activitatea sa desvoltată în decursul anului 1894/5. b) raportul cassariului, c) raportul bibliotecariului.

5. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapörtelor, și a unei comisiuni pentru încasarea taxelor restante și curente.

6. Cetirea disertațiunilor, ce eventual se vor insinua.

7. Referada comisiunilor.

8. Prelegere practică din învățământul intuitiv, pentru an. al II-lea de școlă, predată de inv. Stefan Găvrilă.

9. Dl inv. R. Roman va propune limba maghiară, dinpreună și în asemănare cu limba maternă.

10. D-nii învățători: Iosif Anuica va propune Geografia; ér V. Ghilăzan din Constituția.

11. Reflexiuni critice, din punct de vedere didactic și metodic asupra propunerilor.

12. Propuneri diverse.

13. Defigerea locului și timpului pentru proxima adunare.

14. Alegerea unei comisiuni, pentru verificarea protocolului.

15. Incheierea adunării.

Din ședința biroului reun. învăț. rom. gr. or. din despărțământul B.-Comloș ținută în Toracul-mare la 2 Iulie a. c.

P. Avramuț, m. p.
v. preș. reun.

Valeriu Ghilăzanu, m. p.
not. I.

Concurs.

Pentru distribuirea alor două, eventual trei stipendii de câte 200 fl. din fundațiunea „Elena Ghiba-Birta“, se escrie concurs până în 5/17 August c.

În sensul testamentului, la aceste stipendii au dreptul a recurge numai tineri cari studiază cu succes bun la vre-o școlă publică și sunt de religiunea gr. or. și de naționalitate română séu grécă, din comitatele: Arad, Bihor, Bichiș și Cianad, și ai căror părinți n'ar fi în stare a-i susținé la studii.

Rudenile fericitei fundătore vor avé preferință.

Recurenții au a-și înainta petițiunile lor, subscrisului comitet, provédute cu recerutele doveđi, până la termenul mai sus aréat.

Arad, 5/17 Iuliu 1895.

Comitetul fundațiunei.

Pentru îndeplinirea definitivă alor 2 posturi învățătorești dela școlă inferiöră și superiöră din comuna bisericescă gr. or. rom. Cherechiu, protopresbiteratul Șiria, diecesa Arad devenite vacante, și anume: cel dela școlă superiöră în urma pensionării învățătoriului bătrân Sofroniu Micoroiu; ér cel dela școlă inferiöră prin nou înființarea ei, se escrie concurs cu termen de alegere pe 15/27 August c.

Emolumintele sunt:

I. Pentru postul dela școlă inferiöră: a) Cortel și grădină de legumi, computat în 50 fl.; b) 300 fl. în bani gata; c) $\frac{1}{4}$ sesiune de pământ arătoriu cu competență de pășune, în valöre de 125 fl.; d) 6 orgii de lemne, din care este a sé încălđi și sala de învățământ, computate în 60 fl.; e) 15 fl. pausal de conferință; f) 40 cr. tacsă dela înmormântări; pentru care tacsă este a sé suporta

și agendele cantorală. Tote aceste dau un venit anual de 550 fl. v. a.

II. Pentru postul dela școala superioară: a) Cortel și grădina de legumi, computat în 50 fl. v. a.; b) 350 fl. în bani gata; c) $\frac{1}{4}$ sesiune de pământ cu drept de pășunări, în valoare de 125 fl. v. a.; d) 1 cânepișce în preț de 2 fl.; e) $6\frac{1}{2}$ orgii de lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ, computate în 65 fl.; f) 15 fl. pașal de conferință; g) dela înmormentări 40 cr., pentru care tacsă este a se suporta și agendele cantorală. — Tote aceste dau un venit anual de 607 fl. v. a.

Pentru scripturistica, curățirea și încălzirea saalelor de învățământ se va îngriji episcopul cultural.

Competenții la aceste posturi sunt poftiți, ca suplicile lor provădute cu absolut preparandial, testimonii de calificățiune, atestat de moralitate și adresate comitetului parochial din Cherechiu, se le subscernă Reverendissimului Domn protopresbiter și inspector de școle George Popoviciu, în Siria (Világos), până în 10/22 August c.; căci cele întrate mai târziu și neadjustate după recerintă, nu se vor lua în considerare; ér până la alegere se se presinte în sânta biserică din loc, pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituali; fiind-că ambii învățatori vor avé a suporta și agendele cantorală, pentru care servicii vor primi ca remunerațiune tacsese dela înmormentări.

Aleși numai după un an de probă se vor recomanda Venerabilului Consistoriu spre întărire.

Din ședința comitetului parochial gr. or. rom. din Cherechiu.

Teodor Stan, m. p.
pres. comit.

Ioan Micoroiu, m. p.
not. comit.

În conțelegere cu: GEORGE POPOVICIU, m. p. ppresbiter și inspector de școle.

—□—

Pe basa inviațiunei consistoriale din 6 Iunie a. c. Nro 3482 se escrie concurs pentru parochia vacantă din **Somoscheș**, de classa primă pe baza venitelor constatate prin subscrisul comitet parochial, la protocolul din 11 a le curinte cu termin de **30 zile dela prima publicare**. Emolumintele sunt: 1. O sesiune parochială dimpreună cu competența de pasc. 2. Casa parochială cu intravilanul și grădina, și 3. Birul și ștola usuată.

Recurenții se avisază, ca recursese lor, provădute cu decumintele, adresate comitetului parochial, a le înainta, oficiului protopopesc în Ienopolea, până în terminul sus arătat, și a se presenta în vre-o Duminecă, ori sârbătore, în biserică, pentru a-și aréta desteritatea în cântare și cuvântare.

Somoscheș, 11 Iunie 1895.

Cornel Ursuțiu, m. p.
pres. com. par.

Teodor Daulu, m. p.
not. com. par.

Cu scirea mea: IOAN CORNEA, m. p. ppresviter.

—□—

Se escrie pentru îndeplinirea postului de învățătore la școala gr. or. română din comuna **Ternova**, protopresviteratul Siria, cu termin de alegere pe **13/25 August c.**

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) în bani gata 300 fl.; b) pentru quartir, și până când comuna va fi în stare a-l da în natură 20 fl.; c) pentru scripturistica 3 fl.; d) pentru conferință, de câte ori va participa câte 2 fl.; e) de încălzirea și curățirea saalei de învățământ se va îngriji comuna bisericăscă.

Recursese instruate conform prescrișelor legii provădute cu atestat de conduită, adresate comitetului parochiei Ternova sunt a se subscerne Reverendissimului Domn protopop și inspector școlar George Popovici în Siria (Világos) până la 12/24 August c. căci cele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Potentale sunt poftite a se presenta în sta biserică în vre-o duminecă ori sârbătore pentru a-și aréta desteritatea în cant.

Ternova, la 2/14 Iulie 1895.

Ioan Morariu, m. p.
preot. pres. comitetului.

Ioan Crainic, m. p.
invet. not. comitetului.

În conțelegere cu: GEORGIU POPOVICIU, m. p. prot. insp. școl.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școala confesională gr. or. română din **Cladova**, inspectoratul Leucuşeșilor (cottul Caraș-Severin) se escrie concurs cu termin de alegere pe **30 Iuliu, v. c.**

Emolumintele sunt: a) în bani gata 300 fl., v. a.; b) Pentru scripturistica 5 fl.; c) pentru participare la conferințe 5 fl.; d) pentru încălzirea școlei și a locuinței învățatorului 24 metri de lemne; e) pentru participare la înmormentări, dela înmormentări cu liturgie 40 cr. ér fără liturgie 20 cr.; f) cortel liber cu grădina de legume.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisati a-și trimitte recursese lor adresate Comitetului parochial gr. or. din Kladova, M. On. Dom. Adam Rosa, inspector cercual de școle, în Leucuşeși u. p. Balinez, având a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sânta biserică din loc, pentru a-și aréta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința Comitetului parochial gr. or. român din Cladova, ținută la 29. Iunie 1895.

Pentru Comitetulu parochialu:

Nicolau Crișmaru
președinte.

În conțelegere cu mine: ADAM ROSA, m. p. inspector șcl.

—□—

Pe basa ordinațiunei V. Consistoriu gr. or. oradan din 19 Iunie st. v. a. c. Nr. 772. B. se escrie concurs pentru un capelan temporal lângă neputenciosul preot Petru Boticiu din **Luncșóra** tractul Peșteșului Cottul Bihor cu **termin de alegere de 30 de zile** dela prima publicare în fôia oficială: „Bis. și Șc.”

Emolumintele: 1. Casă parochială cu trei chili, cuină, podrum, și grădina de legumi (care se va folosi de alegendul capelan) 40 fl. 2. Birul preotesc dela 210 Nr. de case câte una vică cucuruz sfărîmat cubulul à 5 fl.: 262 fl. 50 cr. 3. pamântul parochial 10 jugere 30 fl.; 4. bani de fân și de lucru 64 fl.; 5. ștolele usuate după calculul mediu 150 fl.: Suma: 546 fl. 50 cr.

Alegendul capelan până ce va rămâne preotul neputencios în viață se va bucura de jumătate din acest venit; ér după mórtea aceluia de întreg beneficiul preotesc. Aspiranții au să-și trimită petițiunile lor adjustate conform regulamentului pentru parochii adresate Comitetului parochial din Luncșóra subscrisului în Lugașul de sus p. u. Élesd până la terminul sus amintit, — ér până la alegere a se presenta în vre o Dominecă ori sârbătore la biserică pentru de a-și aréta desteritatea în cele rituală.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIPU m. p. prot.

—□—

Pentru postul de învățătore dela școala de fete gr. or. din **Toracul-mic** se escrie concurs cu termin de alegere pe **13/25 August c.** Venitele sunt: 200 fl. v. a. 30 chible grâu, 48 fl. pentru încălzire din care se se încăldească și sala de învățământ. 15 fl. pentru conferințele învățătorești decă va participa. Quartir liber constătător din o chilie, cuină, șpais, și pod. 120 □ k, grădina de legumi, și curte; pentru curatorat 10 fl.

Doritorile de a ocupa acest post au a-și subșterne recursese adresate comitetului parochial, provădute cu do-

documentele recerute, Prea Onoratului Domn. Paul Miulescu protopresbiter și inspector școlar în N.-Komlos c. Torontal, până în ziua alegerii.

Toracul-mic în 2/14 Iuliu 1895.

V. Petrovici, m. p.
paroch. președinte.

Georgiu Serb, m. p.
notariu com. par.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU m. p.,
ppresbiter inspector de școle.

—□—

Pentru deplinirea parohiei vacante de clasa III din Cârpenet, în tractul Vașcoului, se escrie concurs pe baza concludului Ven. Consistoriu gr. or. din Oradea-mare de sub Nr. 687. a. c. cu termen de alegere pe 7/19 Aug. c.

Emolumintele înpreunate cu această parohie, staverite în protocolul luat despre organizarea parohiei în 1893, dau o sumă de 400 fl.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile lor până la termenul de sus la scrisul, având a se prezenta la s. biserică în vre o Duminecă spre a se arăta poporului.

Beiuș, 23 Iunie 1895.

În conțelegere cu com. par.: VASILIU PAP, m. p. prot,

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din Ghighișeni în tractul Vașcoului se escrie concurs cu termen până la 30 Iulie v. a. c.

Emolumintele toate computate dau o sumă de 300 fl. și cuartir cu grădină.

Recurenții vor avea până la termenul indicat a-și trimite petițiunile conform legilor în vigoare la scrisul în Beiuș.

Beiuș 1/13. Iul. 1895.

În conțelegere cu com. parochial: VASILIU PAPP, m. p. protop. insp. cerc de școle.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din Diosig, inspectoratul Oradea-mare se escrie concurs cu termen de alegere pe 13/25 August a. c.

Emolumintele sunt: În bani numerari 300 fl. afară de acesta cortel cu grădină de legumi, precum și ștolele cantonale dela funcțiunile obveninde.

Recursele ajustate conform prescrișelor Stat. Org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879 adresate comitetului parochial din Diosig, să se trimită scrisului în Oradea-mare, până inclusive 11/23 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă, ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din F. Oșorheiu inspectoratul Oradea-mare se escrie concurs cu termen de alegere pe 15/27 August a. c.

Emolumintele ajustate conform prescrișelor stat. org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879 adresate comitetului parochial din Oșorheiu. să se trimită scrisului în Oradea-mare până inclusive 13/25 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALĂ m. p. protopop și inspect. de școle.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din Bucuroia inspectoratul Oradea-mare, se escrie concurs cu termen de alegere pe 17/29 August a. c.

Emolumintele sunt: În bani numerari 300 fl. afară de acesta cortel cu grădină de legumi, precum și ștolele cantonale dela funcțiunile obveninde.

Recursele ajustate conform prescrișelor stat. org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879, adresate comitetului parochial din Bucuroia să se trimită scrisului în Oradea-mare până inclusive 14/26 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALĂ, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din Cotigleți, inspectoratul Oradea-mare se escrie concurs cu termen de alegere pe 17/29 August a. c.

Emolumintele sunt: În bani numerari 300 fl. afară de acesta cortel cu grădină de legumi precum și ștolele cantonale dela funcțiunile obveninde.

Recursele ajustate conform prescrișelor Stat. Org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879 adresate comitetului parochial din Cotigleț, să se trimită scrisului în Oradea-mare până inclusive 14/26 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALĂ, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din Stracoș, inspectoratul Oradea-mare se escrie concurs cu termen de alegere pe 16/28 August a. c.

Emolumintele sunt: 1. În bani numerari 264 fl. 2. 2¹/₂ jugăre de pământ în preț de 16 fl. 3. Venitele cantonali 10 fl. 4. Locuință și grădină 20 fl. Suma 310 florini.

Recursele ajustate conform prescrișelor stat. org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879 adresate comitetului parochial din Stracoș, să se trimită scrisului în Oradea-mare, până inclusive 13/25 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă, ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu TOMA PACALĂ m. p. protopop și inspect. școlar.

—□—

Pentru stațiunea învățătorească dela școala gr. or. română din Sentelec inspectoratul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de alegere pe 16/28 August a. c.

Emolumintele sunt: 1. În bani numerari dela 95 numere de case câte 2 fl. = 190 fl. 2. Dela 95 numere de case câte 1/2 măsură bucate 47 fl. 50 cr.; 3. 16 jugere pământ arătoriu și fânaț 30 fl.; 4. Lemne de încălțit 25 fl.; 5. Venite cantonale 10 fl.; 6. Cortel și intravilanul școlariu 15 fl. Suma: 317 fl. 50 cr.

Recursele ajustate conform prescrișelor stat. org. și §-lui 6. art. XVIII. din 1879 adresate comitetului parochial din Sentelec să se trimită scrisului în Oradea-mare până inclusive în 13/25 August a. c. având recurenții în vre-o Duminecă, ori sârbătore a-se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu TOMA PACALĂ m. p. protopop și inspect. școlar.

—□—

Pentru ocuparea definitivă a stațiunii învățătoresci din **Slatina**, protopresbiteratul Radnei, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foia diecesană „Biserica și Școla.” Alegerea se va ține în **Duminea din 13/25 August** c.

Emolumintele anuale sunt: 1. În bani gata 120 fl.; 2. În naturalii 5 șinici de grâu; 5 șinici de cucuruz, 2 măsuri de mazere, 7 orgii de lemne, 100 porțiune de fân, toate relutate în bani la suma de 136 fl.; 3. una jumătate sesiune de pământ pe deal arătoriu și fânațiu, a căruia arândă anuală e de 60 fl.; 4. cortel liber cu grădină de legumi; 5. mai sunt venituri accidentale pentru conferințe 5 fl. și dela înmormântări dela 50 cr. până la 1 fl.

Reflectanții, au să dovedească calificațiunea prescrisă și să se prezente în vre-o **Duminea** ori sârbătoare spre a-și arăta în sf. biserică de acolo desteritatea în cant și tipic. Recursele adresate comitetului parochial sunt a să trimită subscrisului protopop în **Maria-Radna**.

Slatina din ședința comitetului parochial, ținută la **18/30 Iunie, 1895**.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopp tractual: **VASILE BELEȘIU**, m. p.

—□—

Pentru deplinirea capelaniei temporale pe lângă morbosul preot **Georgiu Stoia** din **Cuied**, în protopresbiteratul Butenilor, prin acesta se escrie concurs cu termen de alegere până la **30 Iuliu a. c.** până când recurenții se vor prezenta vre-odată în biserică din loc, ca să se facă cunoscuți alegătorilor, — erva recoursele pe calea P. Or. Oficiu protopresbiteral — le vor substerne subscrisului comitet parochial.

Comuna bisericăscă **Cuied** constă din 1408 suflete în 300 căși, jumătate din venitul parochial, care s'a fixat la 310 fl. — indică că recurenții au a poșede testimonii de calificațiune pentru parochiele de clasa a două a.

Cuied, la **29 Iunie 1895**.

Comitetul parochial.

Cu șcirea mea: **CONSTANTIN GURBANU**, m. p. ppbiter.

—□—

Pe stațiunea învățătorescă dela școla gr. or. română din comuna **Tarian**, inspectoratul Oradea-mare, se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/18 August a. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani număr 88 fl.; 2) 4½ jugere pământ à 20 fl. = 90 fl.; 3) 94 măsuri de bucate à 1 fl. 25 cr. = 117 fl. 50 cr.; 4) o cânepiște sêmănată cu trifoiu 6 fl. — Suma: 301 fl. 50 cr.

Afară de dotațiunea de sus alegândul învățătoriu să vè mai bucura de venitele cantoral delafunțiunile obveninde cam 30 fl. precum și de cortel cu două chilii, culină, cămară, podrum, și alte supra-edificate, nu altcum și de grădină pentru legumi.

Recursele ajustate conform prescriselor Stat. Org. și §-lui 6. art. XVIII. din 1879, adresate comitetului parochial din **Tarian**, se se trimită subscrisului în Oradea-mare, până inclusive **3/15 August a. c.** având recurenții în vre-o **Duminea** ori sârbătoare, a să prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PACALĂ**, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pe stațiunea învățătorescă dela școla gr. or. română din **Dernișóra**, inspectoratul Oradea-mare, se escrie concurs cu termen de alegere pe **8/20 August a. c.**

Emolumintele sunt: În bani număr 300 fl. afară de acesta cortel cu grădină de legumi precum și stolele cantorale dela funțiunile obveninde.

Recursele ajustate conform prescriselor Stat. Org. și §-lui 6. art. XVIII. din 1879, adresate comitetului parochial din **Dernișóra**, se se trimită subscrisului în Oradea-mare, până inclusive **5/17 August a. c.** având recurenții în vre-o **Duminea**, ori sârbătoare a se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PACALĂ**, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pe stațiunea învățătorescă dela școla gr. or. română din **Felcheriu**, inspectoratul Orăzii-mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **10/22 August a. c.**

Emolumintele sunt: În bani număr 300 fl. afară de acesta cortel cu grădină de legumi, precum și stolele cantorale dela funțiunile obveninde.

Recursele ajustate conform prescriselor Stat. Org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1879, adresate comitetului parochial din **Felcheriu**, se se trimită subscrisului în Oradea-mare până inclusive **8/20 August a. c.** având recurenții în vre-o **Duminea**, ori sârbătoare, a se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PACALĂ**, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățătoriu dela școla gr. or. română din **Șusturogiu**, inspectoratul Oradea-mare, se escrie concurs cu termen de alegere pe **9/21 August a. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani număr dela tot Nrul de casă câte 2 fl. 50 cr. de tot 205 fl.; 2) Pământ arătoriu și fânațiu 7 jugere și competența de pășumat 25 fl.; 3) Pentru tot pruncul deobligat la școlă câte 50 cr. = 30 fl.; 4) Stolele cantorale 16 fl.; 5) 4 orgii de lemne, cu adusul a casă 24 fl. Suma: 300 fl.

Afară de acestea cortel în natură, cu grădină de legumi.

Recursele ajustate conform prescriselor Stat. Org. și §-lui 6. art. XVIII. din 1879, adresate comitetului parochial din **Șusturogiu**, se se trimită subscrisului în Oradea-mare, până inclusive **6/18 August a. c.**, având recurenții în vre-o **Duminea** ori sârbătoare a se prezenta în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PACALĂ**, m. p. protopop și insp. școlariu.

—□—

Prin trecerea în pensiune a învățătorului **Ioan Blasiu**, postul învățătoresc din **Remetea-Iunca**, a devenit în vacanță, pentru a căruia îndeplinire definitivă prin acesta se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/18 August a. c.**

Emolumintele încopiate de postul învățătoresc sunt: cuartir liber cu grădină intravilană de 800□, în salariu anual bani număr 200 fl.; 24 mt. lemne pentru sala de învățământ și învățătoriu; pâușal pentru conferință 5 fl.; scripturistica o prevede fondul școlariu; 15 meți grâu prețuit în 45 fl.; 15 meți cucuruz în 30 fl.; 2 jugere pământ, livada de fân prețuite în arândă anualminte 25 fl. și ½ juger pământ arătoriu în 6 fl. la olaltă 335 fl. v. a.

Urméză în suplement.